

Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Історія та культура України

Шифр та назва спеціальності

G11 – Машинобудування

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Спеціалізація

G11.03– Технологічні машини та обладнання

Кафедра

Українознавства, культурології та історії науки (310)

Освітня програма

Машини і обладнання для технологічних процесів

Тип дисципліни

Обов'язкова, загальна

Рівень освіти

Перший (бакалаврський)

Форма навчання

Денна

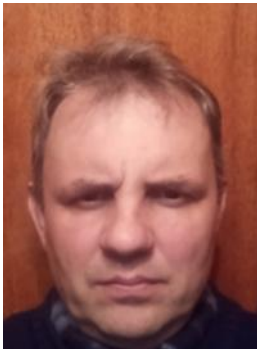
Семестр

1

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Мотенко Ярослав Володимирович

yaroslav.motenko@khpi.edu.ua

Кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства, культурології та історії науки.

Досвід роботи 20 років. Автор 70 наукових та навчально-методичних праць. Курси: "Історія та культура України", "Історія української державності"

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на формування у здобувачів освіти наукового світогляду, формування історичного мислення, а також світогляду відповідальних громадян та патріотів своєї держави. Курс включає в себе вивчення суспільно-політичних, соціально-економічних та культурних процесів, які відбувалися на різних етапах розвитку українського народу та української державності. Отримані здобувачами освіти знання враховують сучасний стан та найбільш актуальні досягнення історичної науки, гуманітаристики в цілому, в дослідженні минулого українського суспільства.

Мета та цілі дисципліни

Отримання здобувачами освіти фундаментальних знань з історії і культури України, як основи формування світогляду відповідального громадянина, носія інтелектуальних, моральних і естетичних якостей, гідних високоосвіченого фахівця. Курс покликаний надати здобувачам освіти вміння самостійно аналізувати історичні процеси, причини та наслідки певних подій тощо.

Формат занять

Лекції, практичні/семінарські заняття, самостійна робота (виконання індивідуального завдання – підготовка реферату), консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Результати навчання

РН2. Знання та розуміння механіки і машинобудування та перспектив їхнього розвитку.

РН10. Розуміти проблеми охорони праці та правові аспекти інженерної діяльності у галузевому машинобудуванні, навички прогнозування соціальних й екологічних наслідків реалізації технічних завдань.

РН11. Вільно спілкуватися з інженерним співтовариством усно і письмово державною та іноземною мовам.

Обсяг дисципліни

Денна форма навчання. Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Історія України в обсязі, передбаченому програмою загальноосвітньої середньої школи.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Курс не є повторенням шкільного курсу Історії України. Питання, що розглядаються представлені згідно з проблемно-хронологічним методом. Студенти на основі раніше отриманих знань вивчають причинно-наслідкові зв'язки, сучасні актуальні концепції історичної науки та гуманітаристики в цілому тощо. Методами навчання є словесні, наочні, практичні. Студенти мають можливість отримати досвід публічних виступів, дискусій, написання наукових робіт тощо. Форми оцінювання знань студентів: вхідний, поточний, семестровий, підсумковий, екзаменаційний контроль знань.

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій

Кількість годин

Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія та культура на теренах України.

2

Предмет курсу «Історія та культура України», його сутність, завдання і структура. Історія та культурологія: межі і перетин двох гуманітарних наук. Сучасні напрями історичних досліджень. Етимологія і сутність поняття «культура». Культура як соціальне явище. Структура і типології культур. Поняття первісного суспільства, його світоглядні характеристики. Первісна культура на українських землях.

Основна література: [1,7,8]
Додаткова література: [3]

Тема 2. Княжа доба в історії та культурі України (IX перша – половина XIV ст.) 2

Протодержавні східнослов'янські формації. Утворення Києво-Руської держави, основні теорії її походження. Реформи Володимира Великого та розбудова держави за Ярослава Мудрого. Форма правління та основні структурні елементи політичної влади. Причини, сутність і наслідки роздробленості Києво-Руської держави. Особливості та основні етапи розвитку культури Києво-Руської держави. Політичний, економічний та культурний розвиток Галицько-Волинської держави.

Основна література: [2,7,8]
Додаткова література: [3]

Тема 3. Історія та культура України литовсько-польської і козацької доби. 2

Литовсько-Руське князівство. Основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку українських земель у друг. пол. XIV–XVI ст. Соціально-економічний та політичний розвиток українських земель у складі Речі Посполитої. Виникнення і формування українського козацтва як порубіжного суспільства. Українська революція середини XVII ст. Український Ренесанс XIV–XVI століть. Культура України XIV–XVII ст. як синтез здобутків візантійської, західноєвропейської і тюркомовних культур.

Основна література: [3,4,5,7,8]
Додаткова література: [1,4,11,12]

Тема 4. Україна в імперський період («довге ХІХ століття») кінець ХVІІІ – початок ХІХ століття. 2

Соціально-економічний розвиток українських земель в Російській та Австрійській (Австро-Угорській) імперіях. Українській національний рух у ХІХ столітті. Основні тенденції розвитку Української культури ХІХ ст. Освіта і наука. Українська художня культура ХІХ ст.

Основна література: [6,7,8]
Додаткова література: [11]

Тема 5. Українська революція 1917-1921 рр. Україна у міжвоєнний період (1920-1930-ті рр.). 2

Перша світова війна та ідеологія масових політичних партій як визначальні чинники розвитку європейської політичної культури доби Новітньої історії. Боротьба УНР, ЗУНР і Української Держави за відродження і збереження української державності (1917-1921 рр.). Вплив революції на соціально-політичний, економічний і культурний розвиток Наддніпрянщини і Західної України протягом 1917-1921 рр. Основні тенденції та суперечності політичних, економічних та соціокультурних процесів в українських землях у міжвоєнний період (1920-1930-ті рр.). Формування тоталітарної політичної системи як головний результат більшовицької модернізації України.

Основна література: [1,2,7,8]
Додаткова література: [5,6,7]

Тема 6. Український вимір Другої світової війни. Українське суспільство у 1945-1991 рр. 2

Український вимір Другої світової війни. Пам'ять про Другу світову війну в сучасній Україні. Українське суспільство в період пізнього сталінізму та десталінізації. Українське суспільство у період кризи радянського ладу та спроб його реформування.

Основна література: [1,2,5,7,8]
Додаткова література: [7]

Тема 7. Суспільно-політичний та культурний розвиток України у добу національно-державного самовизначення (1991 – 2023) 2

Державотворчі процеси в Україні у 1990-х рр. Суперечності політичного, соціально-економічного та культурного розвитку України наприкінці ХХ-на поч. ХХІ ст. Революційний процес 2005-2014 рр.: причини, рушійні сили, наслідки. Збройна боротьба України за незалежність 2014-2023 рр. Соціокультурні проблеми становлення сучасної української ідентичності. Основна література: [1,2,4,7,8]
Додаткова література: [3,8,9,10]

Тема 8. Історія та культура Слобожанщини 2

Слобожанщина як історико-етнографічний та історико-географічний регіон. Географічні межі, склад населення, характер діалекту. Дослідники історії краю. Археологічні культури на теренах Слобідської України. Заселення “Дикого Поля” у ХVІІ ст. Походження назви “Слобожанщина”. Слобідська Україна за часів полкового устрою. Традиційна народна культура населення Слобожанщини ХVІІ - ХХІ ст. Харків як центр освіти, науки та культури у ХVІІІ — початку ХХ ст. Роль Слобожанщини в політичному та культурному житті України радянського та пострадянського періодів. Основна література: [1,2,4,7,8]
Додаткова література: [3]

Загальна кількість годин 16

Практичні заняття

Теми практичних/семінарських занять

Кількість годин

Вагові коефіцієнти а

Тема 1. Історія та культурологія в сучасній гуманітаристиці

2

0,25

Вступ до курсу «Історія та культура України». Поняття «історія» та «культура» в сучасній гуманітаристиці. Національна історія. Національна культура. Що таке (історичний) наратив? Класичні й сучасні концепції української культури. Проблеми української ідентичності. Архетипи культури. Як знання архетипів допомагає вивчати суспільство.

Тема 2. Стародавня історія та культура на теренах України

2

0,25

Антропогенез і найдавніші люди на українських землях. Складові архаїчного світогляду: первісні вірування та міф. Особливості кочового й осілого способу життя. Ознаки цивілізації. Античні поліси на території Криму й Північного Причорномор'я. Скіфи та інші кочовики на українських землях. Український етногенез.

Тема 3. Історія та культура княжої доби

2

0,25

Генеza східнослов'янської держави в ІХ – Х століттях, її територія та етнічний склад. Економіка, соціальна структура, політичний устрій Києво-Руської держави. Місце і роль Києво-Руської держави в християнському світі. Хрещення Русі – цивілізаційний стрибок давньоруського суспільства. Середньовічна картина світу. Культура княжої доби: сакральне мистецтво, писемність, освіта і література. Злет і падіння Галицько-Волинської держави. Політична мапа українських земель у середині ХІV століття.

<p>Тема 4. Українське суспільство у XIV – середині XVII ст. Україна як порубіжжя православної, католицької і мусульманської цивілізацій (друга половина XIV – середина XVII ст.) Інкorporація українських земель до складу Литви та Польщі. Світогляд та ідеологія українського козацтва. Запорозька Січ. Козацько-селянські повстання кінця XVI ст. – початку XVII ст.</p>	2	0,25
<p>Тема 5. Український Ренесанс. Культурне та життя у XIV – першій половині XVII ст. Розвиток гуманістичного руху в Україні. Релігійні процеси в Україні, вплив Реформації. Полемічна література. Братства як осередки духовного єднання в XIV – XVI ст. на українських землях. Книгодрукарська справа XVI ст. в Європі та в Україні. Художня культура XIV – перш. пол. XVII ст.</p>	2	0,25
<p>Тема 6. Українська козацька державність (друга половина XVII – XVIII ст.) Національно-визвольна боротьба українського народу в 1648 – 1657 роках. Становлення і розвиток Війська Запорозького як козацької держави. Доба Руїни (1657–1676 рр.) Гетьманщина у складі Московської держави. Зовнішня і внутрішня політика Івана Мазепи. Наступ царизму на українську автономію. Ліквідація Гетьманщини і Запорозької Січі. Гайдамацький рух.</p>	2	0,25
<p>Тема 7. Культура України Нового часу (друга половина XVII – XVIII ст.) Картина світу Нового часу. Просвітництво в Україні. Козацтво як культурно-історичний феномен. Бароко, рококо, класицизм в Україні. Григорій Сковорода – ключова постать української культури від XVIII ст. до сьогодення.</p>	2	0,25
<p>Тема 8. Українське суспільство у «довгому» XIX столітті «Довге» XIX ст.: епоха модернізації та націотворення. Соціально-економічний розвиток українських земель в Російській та Австрійській (Австро-Угорській) імперіях. Українській національний рух у «довгому» XIX столітті: академічний, культурницький та політичний етапи. Україна напередодні та в роки Першої світової війни.</p>	2	0,25
<p>Тема 9. Українська культура XIX ст. Особливості європейської культури XIX ст., її типологічна новизна. Основні тенденції культурного розвитку України в XIX ст. Різноманітність художнього життя: від романтизму до модерну. Нові явища в світовій та вітчизняній культурі кінця XIX – початку XX ст.</p>	2	0,25
<p>Тема 10. Українська революція 1917-1921 рр. Державотворча діяльність Української Центральної Ради у 1917–1918 рр. Гетьманська держава Павла Скоропадського. УНР і ЗУНР: стосунки та протиріччя. УСРР як провідник політики воєнного комунізму. Селянський повстанський рух в Україні. Політичні, економічні та соціокультурні наслідки революційних подій 1917– 1921 рр.</p>	2	0,25

<p>Тема 11. Україна у міжвоєнний період (1920-1930-ті рр.) Тоталітаризм як феномен європейської політичної культури. Становище західноукраїнських земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії. Розвиток української державницької ідеї в міжвоєнний період. Більшовицька модернізація радянської України. Голодомор 1932-1933 років. «Коренізація» та «українізація» як складові етнополітики СРСР. Масові репресії як засіб боротьби з українським національно – культурним відродженням. Причини перемоги тоталітарного політичного режиму в СРСР.</p>	2	0,25
<p>Тема 12. Україна в роки Другої світової війни. Пам'ять про війну в сучасній Україні. Україна напередодні та на початку Другої світової війни. Україна в умовах німецько-радянської війни (1941–1945 рр.). Нацистський окупаційний режим. Голокост. Український національно-визвольний рух в роки війни. Пам'ять про Другу світову війну в сучасній Україні.</p>	2	0,25
<p>Тема 13. Українське суспільство у 1945-1991 рр. Україна в період пізнього сталінізму. Українське суспільство в умовах десталінізації. Україна в період загострення кризи радянської системи та спроб її реформування. Суспільно-політичне життя в умовах кризи та колапсу радянської системи.</p>	2	0,25
<p>Тема 14. Україна в роки незалежності. Проголошення незалежності України. Основні етапи становлення незалежної української держави. Культура 1990-х рр під знаком «пост»: пострадянська, постколоніальна, посттоталітарна, постмодерна, постіндустріальна. Особливості російсько-української гібридної війни. Українське суспільство у протистоянні з повномасштабною збройною російською агресією. Глобалізація як сучасний виклик українській ідентичності.</p>	2	0,25
<p>Тема 15. Сучасна українська культура. Українська культура: від традиційного, індустріального до інформаційного та «smart»-суспільства. Урбаністика та філософські засади сучасних архітектурних рішень. Поняття «сучасної української літератури», її періодизація та жанрове різноманіття. Український постмодернізм, його прояви в літературі, театрі, мистецтві. Мистецтво, пов'язане з технологіями: віртуалізація, кіберпростір, «доповнена реальність». Сучасний арт-простір України та Харкова зокрема. Сучасний український кінематограф та його проблематика.</p>	2	0,25
<p>Тема 16. Історія та культура Слобожанщини Регіональна специфіка краю. Поліетнічність та поліконфесійність. Діалог культур. Історія заселення регіону в давні часи та в XVII ст. Полковий устрій та його ліквідація. Історія Слобожанщини крізь призму архітектури: еволюція стилів. Освіта як рушій регіонального розвитку (Харківський колегіум, Харківський університет, Харківський Технологічний інститут). Культурні та наукові досягнення слобожан: всеукраїнський та світовий виміри.</p>	2	0,25
Загальна кількість годин	32	$\sum_{i=1}^n a_i = 4$

Лабораторні заняття

Не передбачені

Контрольні роботи

Не передбачені

Самостійна робота

Самостійна роботи передбачає самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та виконання індивідуального завдання (реферат).

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Вступ до курсу. Найдавніша історія України. Сучасні напрями історичних досліджень. Трипільська культура та її вплив на побут і мистецтво східних слов'ян. Культура та природа. Культура і цивілізація.	4
Тема 2. Соціально-економічний, політичний та культурний розвиток Києво-Руської держави. Доба феодальної роздробленості. Економічне і політичне піднесення Галицько-Волинського князівства. Його роль у формуванні українського етносу та державності. Вхідження Русі у європейський християнський культурний простір Вплив Азійського Сходу на давньоруську культуру.	4
Тема 3. Козацтво як український історично-культурний феномен. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Становлення братського руху. Гетьманщина в колективній історичній пам'яті українського народу. Західноєвропейська та українська культури Нового часу: культурний простір та зв'язки.	4
Тема 4. Україна під владою Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій наприкінці XVIII – на початку XX ст. Причини та наслідки процесу політизації українського національного руху. Кирило-Мефодіївське товариство, Головна Руська Рада, українські політичні партії наприкінці XIX-на поч. XX ст. Нові явища в світовій та вітчизняній культурі кінця XIX – поч. XX ст.	4
Тема 5. Українська революція 1917-1921 рр. Україна у міжвоєнний період Формування нової картини світу та ідеалу особистості в XX ст. Брестський мир і Україна. Українська Держава П. Скоропадського, її внутрішня та зовнішня політика. Остаточне завершення формування тоталітарної політичної системи в СРСР. Масові репресії.	4
Тема 6. Україна в роки Другої світової війни. Особливості післявоєнного політичного, соціально-економічного та культурного розвитку України. Створення та діяльність військових формувань УПА. Дисидентський рух. Поняття масової і елітарної культури. Контркультура.	4
Тема 7. Відновлення української державності напр. XX-на поч. XXI ст. Конституція України і її місце в житті суспільства. Основні тенденції сьогочасного культурного процесу. Зміни в способі життя та життєвих цінностях.	4
Тема 8. Особливості історії та культури Слобожанщини. Слобожанщина як центр українського національного життя на початку XIX ст. Повір'я, звичаї, традиційний народний побут слобожан.	4
Загальна кількість годин	32

Тематика індивідуальних завдань

Підготовка реферату є обов'язковою формою самостійної роботи здобувача вищої освіти під час вивчення курсу «Історія та культура України». Структура реферату: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина (2-3 розділи), висновки та список джерел і літератури. Загальний обсяг реферату складає 10-14 надрукованих шрифтом Times New Roman аркушів (розмір кегля – 14; міжрядковий інтервал – 1,5; поля – 2,5). Завдання виконуються протягом навчальних тижнів і подається на перевірку до екзамену.

Теми індивідуального завдання

Тема 1. Український етногенез.

Тема 2. Мистецтво в структурі національної культури.

Тема 3. Первісні культури (Богині-матері, предків, вождів)

Тема 4. Трипільська культура та її вплив на побут і мистецтво східних слов'ян.

Тема 5. Києво-Руська держава і Візантія: історія взаємовідносин.

Тема 6. Державотворча діяльність Володимира Великого і Ярослава Мудрого.

Тема 7. Державотворча діяльність Володимира Мономаха.

Тема 8. Галицько-Волинське князівство як продовжувач державної традиції Києво- Руської держави.

Тема 9. Давньоруське літописання: світова історія та сенс людського життя.

Тема 10. Монументальний живопис Києво-Руської держави.

Тема 11. Давньоруська сакральна архітектура.

Тема 12. Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель в складі Литовського князівства та Речі Посполитої.

Тема 13. Поширення та значення книгодрукування в Україні в XVI – XVII ст.

Тема 14. Виникнення українського козацтва.

Тема 15. Запорозька Січ та ісламський світ.

Тема 16. Гетьман Петро Сагайдачний.

Тема 17. Козацька тематика в культурі XV–XVI ст.

Тема 18. Шкільна драма в українській ренесансній культурі.

Тема 19. Просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.

Тема 20. Гетьман Богдан Хмельницький – фундатор української козацької держави.

Тема 21. Гетьман Іван Мазепа.

Тема 22. Іван Сірко - кошовий отаман Війська Запорозького Низового.

Тема 23. Кирило Розумовський – останній гетьман України у XVIII ст.

Тема 24. Ліквідація Запорозької Січі та подальша доля українського козацтва.

Тема 25. Гайдамацький рух на Правобережній Україні у XVIII ст.

Тема 26. Українська архітектура XVIII ст.

Тема 27. Харків у другій половині XVII – XIX ст.

Тема 28. Побут жителів Слобідської України.

Тема 29. Роль освітніх закладів в українській культурі XIX ст.

Тема 30. Алчевські – родина діячів української культури.

Тема 31. «Театр корифеїв» XIX століття.

Тема 32. Пейзажі Слобожанщини Сергія Васильківського.

Тема 33. Західноукраїнські землі в складі Австро-Угорщини в XIX ст. – на початку XX ст.

Тема 34. Формування західної та східної української діаспори наприкінці XIX – на початку XX ст.

Тема 36. Учення Дмитра Чижевського про філософію як форму самосвідомості культури.

Тема 37. Утворення і діяльність Української Центральної Ради.

Тема 38. Українська Держава Павла Скоропадського.

Тема 39. Утворення СРСР. Тоталітарний режим та його наслідки для України.

Тема 40. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні.

Тема 41. Трагедія «Розстріляного Відродження».

Тема 42. Український національно-визвольний рух в роки Другої світової війни та повоєнні роки.

Тема 43. Дисидентський рух в Україні.

Тема 44. Поетична хвиля українського кіно (Сергій Параджанов, Юрій Ільєнко, Леонід Осика, Іван Миколайчук).

Тема 45. Письменники-шестидесятники та гуманістичні пошуки в їхній творчості.

Тема 46. Майстрині українського народного мистецтва Марія Приймаченко та Катерина Білокур.

Тема 47. Чорнобильська катастрофа та її наслідки.

Тема 48. Проголошення Акту незалежності України 24 серпня 1991 року.

Тема 49. Конституція України 1996 року.

Тема 50. Революція Гідності 2013–2014 рр. і збройна боротьба українського народу проти російської агресії.

Тема 52. Українська пісня: від народних джерел до сучасних новаторських пошуків.

Тема 53. «Україна фестивальна»: міжнародні фестивалі та конкурси як форма культурного обміну.

Тема 54. Художні прийоми постмодерністського мистецтва.

Тема 55. Урбанізація як феномен культури. Філософія міста.

Тема 56. Зміни у способі життя та життєвих цінностях у XXI ст.

Тема 57. Об'єкти світової спадщини ЮНЕСКО в Україні.

Тема 58. Релігія в сучасній Україні. Законодавство України про свободу совісті та релігійні організації.

Тема 59. Українська академія наук: історія створення та сьогодення.

Тема 60. НТУ «ХПІ»: історія і сучасність.

Загальна кількість годин

40

Неформальна освіта

Здобувач має можливість перезарахувати окремі теми або курс шляхом: проходження професійних курсів чи тренінгів, онлайн-освіти, професійних стажувань, у сфері, що відповідає навчальним цілям дисципліни.

Для зарахування необхідно надати: сертифікат (електронний або друкований) про проходження курсу/стажування, опис програми тренінгу із зазначенням змісту тем, обсягу та тривалості.

Рекомендовані курси, тренінги, стажування

1. Онлайн-курс «Культура та політика: багатозначність взаємозв'язків». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/culture-politics/>
2. Онлайн-курс «Історія українського громадянського суспільства». URL: <https://ui.org.ua/sectors/online-courses/>
3. Онлайн-курс «Вибрані питання європейської історії». URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/europe-history/>
4. Онлайн-курс «Україна на шляху до ЄС». URL: prometheus.org.ua/ukraine-road-to-eu
5. Онлайн-курс «Україна: історія, культура та ідентичності». URL: <https://ui.org.ua/sectors/pershyj-anglomovnyj-onlajn-kurs-pro-ukrayinu/>
6. Онлайн-курс «Ukrainian Culture: Understanding the Country and Its People». URL: <https://ui.org.ua/sectors/projects/ukrainian-culture-understanding-the-country-and-its-people/>
7. Онлайн-курс «Ukraine: History, Culture and Identities». URL: <https://www.coursera.org/learn/ukraine-history-culture-and-identities>

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

- 1.Букач В. М. Історія української культури. Посібник: методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти. Одеса: ПНПУ, 2021. 120 с.
<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/11161/3/Букач%20В.%20М.%20Історія%20української%20культури.%20Метод.%20реком.%20%20вар..doc.pdf>
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни "Історії та культура України" : для студентів 1 курсу / уклад.: Гутник М. В., Дворкін І. В., Демочко Г. Л. [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : НТУ "ХПІ", 2024. – 214 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/75488>
- 3.Українська культура [Електронний ресурс] : практикум для студентів усіх спец. : у 2 ч. Ч. 1 / уклад.: В. В. Маліков, М. М. Міщенко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2021. – 216 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58092>.
- 4.Українська культура [Електронний ресурс] : практикум для студентів усіх спец. : у 2 ч. Ч. 2 / уклад.: В. В. Маліков, М. М. Міщенко ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2021. – 124 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58093>
- 5.Черкас Б., Вашук Д. Східне Пограниччя Європи: Український фронт у добу пізнього середньовіччя / Упорядк. Наук. Апарату: С. Блащук, Ю. Грищенко. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 176 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21CO M=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016966
6. Фрадкіна Н. В. Україна у "довгому" XIX столітті: історія, наука та культура [Електронний ресурс]: навчальний посібник / уклад.: Н. В. Фрадкіна, І. В. Дворкін, Д. Ю. Журило ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків, 2024. – 124 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/items/c6aca788-232a-483a-ba64-4498ac19c3cd>

7. Gutnyk M. History and Culture of Ukraine: the world dimension : tutorial / Maryna Gutnyk. – Kharkiv : Fakt, 2022. – 164 p.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56132>
8. Seminars in History and Culture of Ukraine: Methodological Guidelines for English-Speaking Students / ed. By O.V.Haidamachuk, V.V.Malikov, M.M.Mishchenko, Y. K. Shyshkina. – Kharkiv : NTU «KhPI», 2021. – 81 p
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/26668>
9. Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» СУЯ ХПІ-ВЗЯОД-МР/10.1:2023.
<https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/04/Kodeks-etyky-akademichnyh-vzayemovidnosyn-ta-dobrochesnosti-Natsionalnogo-tehnichnogo-universytetu-Harkivskiy-politehnicznyj-institut-.pdf>
10. Система стандартів з організації навчального процесу. Текстові документи у сфері навчального процесу. Загальні вимоги до виконання. СТЗВО-ХПІ-3.01-2021.
<http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/metodotdel/wp-content/uploads/sites/28/2021/12/STZVO-HPI-3.01-2021-SSONP.-Tekstovi-dokumenty-u-sferi-navchalnogo-protsesu.-Zagalni-vimogi-do-vikonannya.pdf>
11. Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» СУЯ ХПІ-ВЗЯОД-МР/10.1:2023.
<https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/04/Kodeks-etyky-akademichnyh-vzayemovidnosyn-ta-dobrochesnosti-Natsionalnogo-tehnichnogo-universytetu-Harkivskiy-politehnicznyj-institut-.pdf>
12. Система стандартів з організації навчального процесу. ТЕКСТОВІ ДОКУМЕНТИ У СФЕРІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ. Загальні вимоги до виконання. СТЗВО-ХПІ-3.01-2025.
<https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/metodotdel/wp-content/uploads/sites/28/2025/06/STZVO-HPI-3.01-2025-2.pdf>

Додаткова література

1. Вирський Д. Річ Посполита про козаків (1560-і – початок 1650-х рр.) / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2021. 288 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0015733
2. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. Ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 264 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017516
3. Головка В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2021. 592 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016478
4. Гуржій О. Наддніпрянська Україна та зарубіжний світ у соціально-економічних вимірах XVII–XVIII ст. Історичні нариси / Відп. Ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 296 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016571
5. Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В., Пиріг Р. Я., Скальський В. В., Якубова Л. Д. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 620 с., 124 с. іл. – (Україна. Нариси історії).
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016476

6. Кульчицький С. В. Симон Петлюра: "Я вірю і певний, що Україна як держава буде!" / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – Київ: Парламентське вид-во, 2021. – 672 с. – (Політичні портрети)
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017109
7. Кульчицький Станіслав. Рашизм vs ленінізм? Роздуми історика на переламі епох. Київ, 2023. 31с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017665
8. Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 1 / Відп. Ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 802 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016979
9. Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 2 / Відп. Ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 803-1526 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016980
10. Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Кн. 3 / Відп. Ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь, С. Блащук. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 844 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017541
11. Пономаренко Л. А. Картографічні матеріали України XVIII століття як історико-географічне джерело / Відп. Ред. Г. В. Боряк; Упор. Р. І. Сосса. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 133 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017063
12. Смолій В., Степанков В., Горобець В., Чухліб Т. Дипломатія Українського Гетьманату в міжнародних політичних комбінаціях раннього нового часу / Відп. Ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 512 с.
http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017061
- Навчально-методичний комплекс <http://web.kpi.kharkov.ua/ukin/navchannya>

Інформаційні ресурси

1. Інститут історії України НАНУ <http://history.org.ua/uk>
2. Культура України. Електронна Бібліотека // <http://elib.nplu.org/>
3. Український інститут національної пам'яті <https://uinp.gov.ua/>

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо відповідно до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників *k*:

Поточний контроль (практичні заняття), k_1	Контрольні роботи (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК з іспитом), k_4
0,4	-	0,4	0,2

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = П \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + Пк \cdot k_4,$$

де: $П$ – середньозважена середня оцінка за поточний контроль,
 I – оцінка за виконання індивідуального завдання,
 K – середньозважена оцінка за контрольні роботи,
 $Пк$ – оцінка за підсумковий контроль.

$$П = \frac{П_1 \cdot a_1 + П_2 \cdot a_2 + \dots + П_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i},$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт за практичне заняття.

$$I = \frac{I_1 \cdot c_1}{\sum_{i=1}^n c_i},$$

де: c_i - ваговий коефіцієнт за індивідуальне завдання.

Шкала оцінювання

Поточні оцінки за кожен складову ($П, K, I, \dots$) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з [положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХП»](#).

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХП»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХП» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис
30.08.25

Завідувач кафедри
Олена ТВЕРИТНИКОВА

Дата погодження, підпис
30.08.25

Гарант ОП
Ірина ТИНЬЯНОВА